

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 145/2020-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovéj (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Gabrielou Kľačanovou, Andreja Kmeťa 28, Martin, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 39/2017 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. januára 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED],

██████████ (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 39/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala 28. augusta 2017 na okresnom súde návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému synovi (ďalej len „maloletý“), a to zverenie maloletého do jej osobnej starostlivosti, určenie výživného pre maloletého a úpravu styku maloletého s jeho biologickým otcom, ktorý je štátnym občanom Španielskeho kráľovstva. Okresný súd uznesením ustanovil maloletému kolízneho opatrovníka, ktorý však podľa názoru sťažovateľky neháji záujmy maloletého, neposkytol jej ani maloletému nijakú pomoc a ani podporu a nezaujíma sa o potreby maloletého. Z dôvodu, že o maloletého sa jeho otec nijakým spôsobom nezaujíma a neprispieva od roku 2017 ani na jeho výživu, podala sťažovateľka návrh na nariadenie neodkladného opatrenia. Okresný súd uznesením z 22. decembra 2017 rozhodol o neodkladnom opatrení a maloletého dočasne zveril do osobnej starostlivosti sťažovateľky a určil bežné výživné pre maloletého.

3. Podľa názoru sťažovateľky nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní dochádza k porušovaniu jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Dve nariadené pojednávania, a to 23. júla 2018 a 4. júla 2019, boli odročené z dôvodu, že otec maloletého sa osobne nedostavil a okresný súd *„na termín pojednávania nepripravil podklady, na základe ktorých by mohol vo veci samej vydať rozhodnutie, pričom disponoval len listinami, ktoré do konania predložila sťažovateľka.“* Ani tretie pojednávanie 12. novembra 2019 okresný súd nevykonával, keďže nedisponoval podkladmi potrebnými pre vydanie rozhodnutia vo veci.

Podľa sťažovateľky okresný súd vo veci nevykonáva úkony systematicky a bez prierahov, a preto „Sťažovateľke neostáva iné, len skonštatovať, že okresný súd je vo veci absolútne nečinný od začiatku konania a neobstaral si potrebné podklady, potrebné pre rozhodnutie vo veci samej... pričom celková dĺžka súdneho konania v trvaní 29 mesiacov, keďže sa jedná o rozhodnutie o maloletom dieťati, bez vydania meritórneho rozhodnutia vo veci, je podľa názoru sťažovateľky neadekvátne a v právnom štáte absolútne neprijateľná.

Vec podľa presvedčenia sťažovateľky nie je skutkovo zložitá a existuje platná právna úprava relevantná pre vec, o ktorej okresný súd koná... Sťažovateľka sa domnieva, že Okresný súd Námestovo v prejednávanej právnej veci nepostupuje s náležitou rýchlosťou a usilovnosťou a procesné úkony vykonáva úplne chaoticky. Doposiaľ vo veci vykonal len jednoduché procesné úkony, ktoré nevyžadovali takmer žiadnu prípravu.“

4. Sťažovateľka si tiež uplatňuje aj právo na primerané finančné zadosťučinenie, odôvodňujúc to tým, že závažným zásahom do jej označených práv „jej bola spôsobená nemajetková ujma, a to tým, že pociťuje neistotu, poníženie, duševné a citové utrpenie, stres a obavy, nakoľko jej ako účastníčke súdneho konania bola znemožnená realizácia jej procesných práv v prebiehajúcim súdnom konaní. Sťažovateľka žije v napätí a neistote, pociťuje krivdu, nakoľko iní v porovnateľných veciach majú reálnu možnosť realizovať svoje základné práva, pričom s osobou sťažovateľky“ a s maloletým okresný súd nezaobchádza zákonným spôsobom.

5. Vzhľadom na uvádzané skutočnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prierahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 P 39/2017, prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prierahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 7 000 €, ako aj trovy právneho zastúpenia.

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

9. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 389/09, III. ÚS 288/2016, II. 59/2019).

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

III.

Ústavnoprávne východiska v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

13. Sťažovateľka sa prostredníctvom podanej ústavnej sťažnosti domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní z dôvodu, že okresný súd vo veci nekoná bez prietáhov, čím sa prehľbuje jej stav právnej neistoty.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru

Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť a ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010, I. ÚS 190/2019, II. ÚS 27/2020).

15. Ústavný súd pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy odmieta sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú, ak celková doba konania pred súdom, ako aj postup zákonného sudcu nesignalizujú reálnu možnosť zbytočných prieťahov, a tým ani porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 109/03, I. ÚS 103/2016), resp. ak argumenty v sťažnosti nepreukázali v čase podania sťažnosti takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 62/08, IV. ÚS 362/09, I. ÚS 188/2019, I. ÚS 5/2020).

16. Ústavný súd preskúmal napadnutý postup okresného súdu z hľadiska jeho ústavnej akceptovateľnosti a zlučiteľnosti jeho účinkov s obsahom sťažovateľkou označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru.

17. Z prehľadu procesných úkonov, ktoré vyplývajú zo súvisiaceho súdneho spisu sp. zn. 1 P 39/2017, ktorý si ústavný súd zadovážil, je zrejmé, že okresný súd prakticky od začiatku napadnutého konania konal v podstate plynulo a nevznikli obdobia nečinnosti.

Návrhom podaným na okresnom súde 28. augusta 2017 sa sťažovateľka domáha rozhodnutia o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému. Sťažovateľka 11. septembra 2017 svoj návrh doplnila. Okresný súd uznesením 14. septembra 2017 ustanovil kolízneho opatrovníka a následne 28. septembra 2017 pribral do konania prekladateľa a uložil mu povinnosť na preklad návrhu a listín do španielskeho jazyka. Po doručení prekladov príslušných písomností 8. novembra 2017 okresný súd tieto odoslal na adresu otca maloletého, ktorú uviedla sťažovateľka v návrhu a na ktorej podľa jej

vyjadrení aj s otcom maloletého a jeho rodinou bývala. Dňa 7. decembra 2017 doručila sťažovateľka okresnému súdu návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorému okresný súd uznesením z 22. decembra 2017 vyhovel.

Zásielka odoslaná na adresu pobytu otca maloletého bola 18. januára 2018 okresnému súdu vrátená s poznámkou, že nebola v odbernej lehote prevzatá. Z rovnakého dôvodu bola 14. februára 2018 vrátená aj druhá zásielka okresného súdu (doručovaná doporučené s doručenkou, pozn.). Dňa 20. februára 2018 okresný súd uznesením pribral do konania prekladateľa na účely ďalších prekladov a následne 14. júna 2018 doručoval predvolanie na pojednávanie na 23. júl 2018. Po doručení požadovaných prekladov odoslal 19. júna 2018 okresný súd prostredníctvom dožiadaného súdu v Madride výzvu pre otca maloletého k vyjadreniu účasti na pojednávaní a preklady príslušných písomností.

Pojednávanie 23. júla 2018 okresný súd odročil pre neúčast' otca maloletého s tým, že požiada dožiadaný súd o výsluch otca maloletého. Dňa 28. augusta 2018 došlo k zmene zákonnej sudkyne. Okresný súd 10. decembra 2018 vypracoval dožiadanie a uznesením pribral do konania prekladateľa. Po doručení prekladov k dožiadaniu vo veci výsluchu otca maloletého okresný súd 20. februára 2019 zaslal žiadosť dožiadanému súdu a predvolal sťažovateľku a kolízneho opatrovníka na pojednávanie na 4. júl 2019. Súčasne 22. marca 2019 zaslal okresný súd predvolanie na pojednávanie otcovi maloletého.

Dňa 17. apríla 2019 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie zo Španielskeho kráľovstva. Po nariadenom preklade z dožiadania vyplynulo, že dožiadanému súdu sa nepodarilo doručiť písomnosti otcovi maloletého, pretože na adrese nebol zastihnutelný. Aj z ďalšieho výsledku dožiadania doručeného okresnému súdu 11. júna 2019 vyplýva, že sa dožiadanému súdu opätovne nepodarilo doručiť písomnosti otcovi maloletého z rovnakých dôvodov. Pojednávanie nariadené na 4. júl 2019 bolo odročené pre neúčast' otca maloletého na 12. november 2019.

Okresný súd zaslal 30. júla 2019 ďalšie dožiadanie do Španielskeho kráľovstva a predvolanie otca maloletého na pojednávanie. Termín pojednávania nariadený na 12. november 2019 okresný súd zrušil z dôvodu nedoručenia výsledku dožiadania zo Španielskeho kráľovstva. Odpoveď na dožiadanie bola dožiadaným súdom doručená okresnému súdu až 20. novembra 2019 a vyplýva z nej, že zásielky odosielané okresným súdom neboli na adresu doručené z dôvodu, že otec maloletého nebol na adrese

ani po opakovaných pokusoch zastihnutý a z týchto dôvodov dožiadaný súd nezabezpečil ani jeho výsluch. Po preložení výsledku dožiadania zaslal okresný súd 4. februára 2020 informácie sťažovateľke a súčasne ju predvolal na pojednávanie na 21. apríl 2020.

18. Pri hodnotení priebehu napadnutého konania nemohol ústavný súd nebrať do úvahy tieto skutočnosti a okolnosti:

- Po faktickej stránke ide o zložitejšiu vec, o konanie s prítomnosťou cudzieho, resp. medzinárodného prvku, pretože ide o konanie, kde otcom maloletého dieťaťa je španielsky štátny občan žijúci mimo územia Slovenskej republiky. Takýto medzinárodný prvok v konaní môže mať za následok zdlhavosť konania, pretože vykonávanie všetkých úkonov si vyžaduje súčinnosť s orgánmi cudzieho štátu, preklady písomností do cudzieho jazyka a určovanie termínov pojednávania s dostatočným predstihom.

- V napadnutom konaní možno identifikovať iba jedno krátke obdobie nečinnosti okresného súdu od augusta 2018 do decembra 2018 súvisiace so zmenou zákonného sudcu a potrebou opätovného naštudovania spisového materiálu.

- Okresný súd nariadil vo veci tri pojednávania, z ktorých dve boli odročené pre neúčast' otca maloletého a tretí termín pojednávania bol zrušený z dôvodu nedoručenia výsledku dožiadania zo Španielskeho kráľovstva. Okresný súd síce nezabezpečil účasť otca maloletého na pojednávaniach, ale túto skutočnosť mu nie je možné pričítať na vrub. V posudzovanom prípade ani dožiadaný súd opakovane nedokázal zabezpečiť doručenie predvolaní a vyjadrení na známu adresu otca maloletého. Z tých istých dôvodov nedokázal dožiadaný súd zabezpečiť ani výsluch otca maloletého a nebol ani ustálený jeho obvyklý pobyt.

- Na vrub okresnému súdu nie je možné pričítať ani obdobia, počas ktorých sa vykonávali dožiadané úkony v Španielskom kráľovstve v dôsledku vyžiadanej súčinnosti (celkove viac ako 6 mesiacov, pozn.).

- Okresný súd na základe podnetu sťažovateľky rozhodol o neodkladnom opatrení, ktorým maloletého dočasne zveril do osobnej starostlivosti sťažovateľky a určil pre otca maloletého povinnosť platiť výživné. Z uvedeného možno usudzovať, že do rozhodnutia okresného súdu v napadnutom konaní sa realizuje dočasná úprava výkonu rodičovských

práv a povinností, v rámci ktorej sťažovateľka môže v určitom režime vykonávať svoje rodičovské práva a podieľať sa na výchove maloletého.

19. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 48/03, III. ÚS 59/05). Pojem „zbytočné prieťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý treba vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00).

20. V prípade, keď ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými prieťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné prieťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sťažnosť spravidla odmietne ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05).

21. Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti konštatuje, že v kontexte celkovej dĺžky napadnutého konania (2,5 roka od podania návrhu, pozn.) vzhľadom na citlivosť konaní vo veciach starostlivosti o maloletých v súvislosti s úpravou rodičovských práv a povinností sa postup okresného súdu môže javiť z pohľadu primeranej rýchlosti ako nie optimálny. Z opísaných úkonov okresného súdu je však zrejmé, že v napadnutom konaní sa nevyskytli obdobia jeho nečinnosti tak, ako ich opisuje sťažovateľka. S prihliadnutím na všetky okolnosti danej veci ústavný súd dospel k záveru, že postup okresného súdu v napadnutom konaní sa nevyznačoval nečinnosťou takej intenzity, že by jej bolo možné pripísať ústavný rozmer.

22. Na tomto základe ústavný súd, prihliadnuc na charakter napadnutého konania i konkrétne okolnosti veci, nezistil pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti existenciu takej príčinnej súvislosti medzi postupom súdu v napadnutom konaní

a namietaným porušením v ústavnej sťažnosti označeného základného práva sťažovateľky (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by signalizovala možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a preto túto ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

23. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími jej požiadavkami uvedenými v sťažnostnom petite.

24. Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej v zmysle § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni tomu, aby po splnení všetkých zákonom ustanovených náležitostí sťažovateľka v tejto veci za predpokladu, že by v ďalšom priebehu napadnutého konania dochádzalo k zbytočným priet'ahom, predložila ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu